

Tartu Maavalitsus

Tartu maakonnaplaneeringu keskkonnamõju strateegilise hindamise programmi eelnõu

Juhtekspert Maris Aleksašin

Tartu 2013

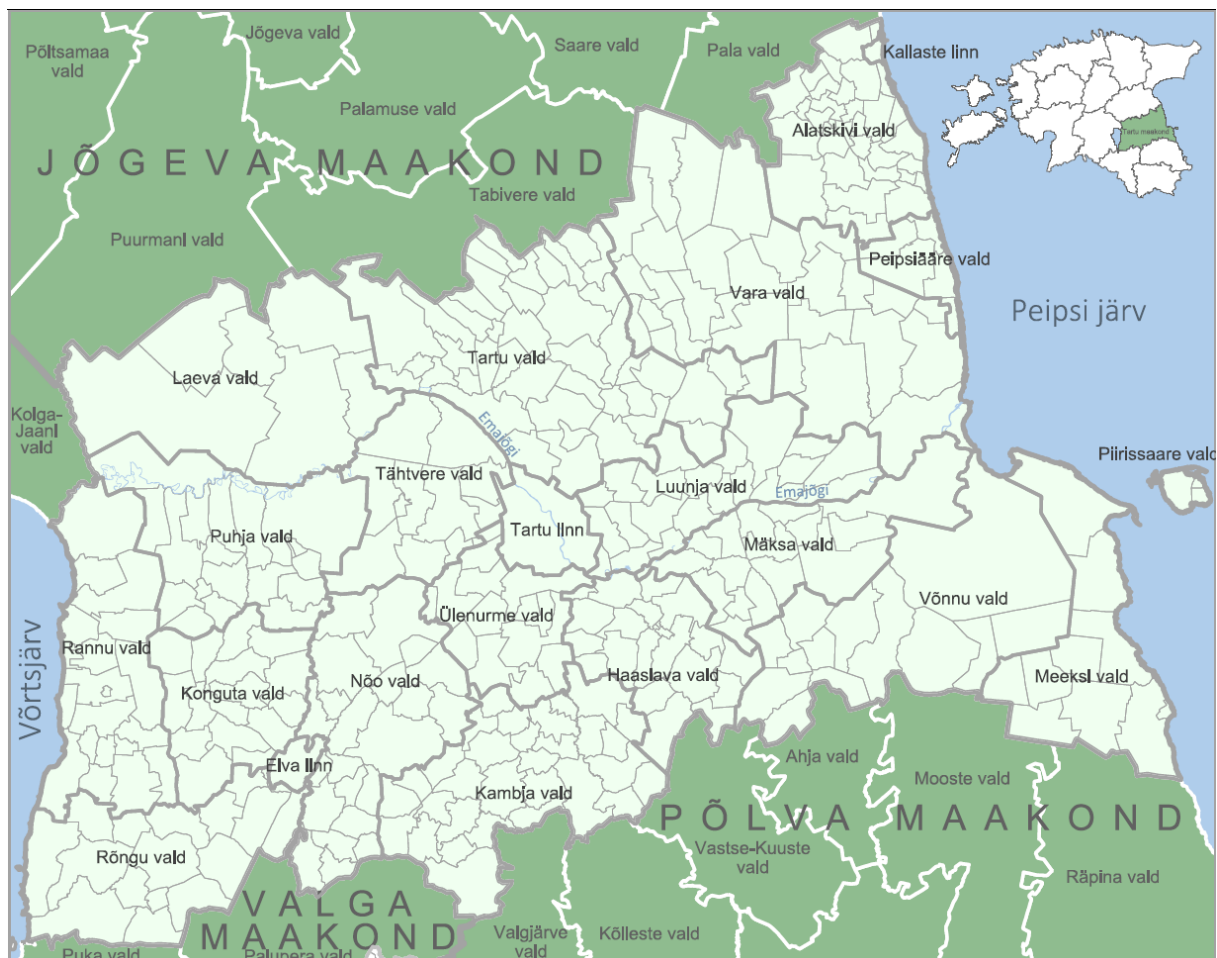
Sisukord

1. Keskkonnamõju strateegilise hindamise ulatus.....	3
2. Tartu maakonnaplaneeringu elluviimisega eeldatavalt kaasnev keskkonnamõju, sealhulgas mõju inimese tervisele, piiriülese keskkonnamõju esinemise võimalikkus ja võimalik mõju Natura 2000 võrgustiku alale	4
2.1 Asustuse suunamisega seotud keskkonnamõjud	5
2.2. Taristu arendamisega seotud keskkonnamõjud.....	5
2.3. Maa- ja veealade üldiste kasutustingimuste määramisega seotud keskkonnamõjud ..	5
2.4. Maavarade kasutusest tulenevad mõjud	6
2.5. Energiakasutusega seotud keskkonnamõjud	6
2.6. Mõju kaitstavatele loodusobjektidele.....	6
2.7. Mõju inimese tervisele ja varale.....	7
2.8. Võimalikud piiriülesed keskkonnamõjud.....	7
3. KSH protsessist teavitatavad isikud ja asutused.....	8
4. Keskkonnamõju strateegilise hindamise ja selle tulemuste avalikustamise ajakava	9
5. Programmi koostanud eksperdi ja strateegilise planeerimisdokumendi koostaja andmed	9
6. Huvitatud isikute ja asutuste esitatud seisukohad	10

Keskkonnamõju strateegilise hindamise (KSH) programm on dokument, milles kirjeldatakse kavandatavat tegevust, määratakse ära selle tegevusega kaasnev võimalik keskkonnamõju ning pannakse paika KSH aruande eeldatav sisu ja ulatus ning kirjeldatakse KSH ajakava. KSH programm on alusdokumendiks KSH läbiviimisele ja aruande koostamisele.

1. Keskkonnamõju strateegilise hindamise ulatus

KSH teostatakse Tartu maakonnaplaneeringule. Maakonnaplaneeringu koostamine algatati Vabariigi Valitsuse 18. juuli 2013 korraldusega nr 337 „Maakonnaplaneeringute algatamine“ ning Tartu maakonnaplaneeringu keskkonnamõju strateegiline hindamine algatati Tartu maavanema 03.09.2013 korraldusega nr 1-1/501 „Tartu maakonnaplaneeringu keskkonnamõju strateegilise hindamise algatamine“. Vabariigi Valitsuse 18. juuli 2013 korralduse lisaga on kinnitatud ka lähteseisukohad maakonnaplaneeringute koostamiseks.

Joonis 1. Tartu maakond

Eesti riigi eesmärgiks on ruumilise arengu kujundamine vastavalt üleriigilise planeeringu „Eesti 2030+“ koostamise ajal kokku lepitud visioonile ja arengusuundadele. Kuna

üleriigiline planeering ise on maakonna- ja kohaliku tasandi seisukohalt liiga üldine, siis selle elluviimiseks vaadatakse üle maakonnaplaneeringud ja uuendatakse neid, arvestades riigi ruumilise arengu vajadusi ja piirkondlikke eripärasid.

Tulenevalt planeerimisseaduse § 7 lõikest 4 on kehtestatud maakonnaplaneering aluseks valla ja linna üldplaneeringute koostamisele. Juhtudel, kui kehtestatud üldplaneering puudub või kui maakonnaplaneeringust varem kehtestatud üldplaneering ei kajasta kehtestatud maakonnaplaneeringus sätestatud, on kehtestatud maakonnaplaneering valla ja linna detailplaneeringute koostamise või projekteerimistingimuste väljaandmise aluseks.

Vastavalt keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse (edaspidi KeHJS) § 33 lõike 1 punktile 2 on maakonnaplaneeringute koostamisel kohustuslik keskkonnamõju strateegilise hindamise läbiviimine. Tulenevalt KeHJS § 2 lõikest 2 on keskkonnamõju strateegilise hindamise eesmärgiks keskkonnakaalutluste arvestamine strateegiliste planeerimisdokumentide koostamisel ja kehtestamisel, kõrgetasemelise keskkonnakaitse tagamine ja säästva arengu edendamine. Sealhulgas peavad planeeringu koostaja ja keskkonnamõju strateegilise hindamise läbiviija KSH oluliseks eesmärgiks keskkonna-, sotsiaal-kultuuriliste ja majanduslike kaalutluste vahel tasakaalustatud planeeringu kujundamise toetamist.

2. Tartu maakonnaplaneeringu elluviimisega eeldatavalt kaasnev keskkonnamõju, sealhulgas mõju inimese tervisele, piiriülese keskkonnamõju esinemise võimalikkus ja võimalik mõju Natura 2000 võrgustiku alale

KSH teostamisel hinnatakse maakonnaplaneeringu seoseid teiste asjakohaste strateegiliste planeerimisdokumentidega ja vastavust nendes püstitatud eesmärkidele.

KSH käigus hinnatakse planeeringulahendusest tulenevaid otseseid, kaudseid ja kumulatiivseid, lühi- ja pikaajalisi, positiivseid ja negatiivseid mõjusid käesolevas peatükis toodud valdkondades. Mõju ruumiline ulatus sõltub konkreetsest mõjuvaldkonnast ning võib ületada maakonna piire. Mõju ajalist kestust hinnatakse planeeringu eeldatava kehtivusaja vältel, s.o vähemalt aastani 2030 vastavalt praegu teadaolevatele arengutsenaariumidele. Mõju hindamisel kasutatakse eelkõige kaardi- ja ekspertanalüüsi, mis muuhulgas tugineb varasematele uuringutele ning huvitatud isikute ja asutuste esitatud seisukohtadele.

KSH toimub kasutades põhiliselt kvalitatiivseid meetodeid, mida vajadusel kvantifitseeritakse.

2.1 Asustuse suunamisega seotud keskkonnamõjud

Planeeringus piiritletakse linliku asustuse arenguks kohased alad ja põhimõtted ning määratletakse asustuse suunamise põhimõtted väljaspool linlikku asustust. Samuti määratakse detailplaneeringu koostamise kohustusega alad ja juhud väljaspool linnu ja aleveid, kui need ei ole kehtestatud üldplaneeringuga. KSH käigus hinnatakse võimalusi asustuse suunamiseks maakonnas, võimalike keskus- ja toimepiirkondade kujunemist ja arengut ning selle võimalikku mõju rahvaarvule ja rahvastiku paiknemisele, sotsiaalmajanduslikule arengule, tööjõuturule, sotsiaalsele heaolule, teenuste kättesaadavusele, liikumisvõimalustele, energiajulgeolekule, energiatõhususele ja kliimale, ökosüsteemi teenustele, kaitsealadele, maastikele, asustusstruktuurile ning asustuse suunamisega seotud taristu rajamise, hooldamise ja sotsiaalse infrastruktuuri ülalpidamise kulusid kohalikele omavalitsustele.

2.2. Taristu arendamisega seotud keskkonnamõjud

Seni määratud transpordikoridoridele on tehtud KSH/KMH enamasti eelprojekti käigus ja maakonnaplaneeringuga nende muutmist ei kavandata. Uutest transpordikoridoridest kaalutakse maakonnaplaneeringus raudtee Tartu linnast väljaviimist ning KSH käigus hinnatakse vastavaid mõjusid liikumisvõimalustele, elanike tervisele, maakasutusele, varale, kliimale. Teisi uusi transpordikoreidore maakonna tasandil ei kavandata ning seega maakonnaplaneeringust tulenevalt täiendavaid keskkonnamõjusid selles vallas ette näha ei ole.

Maakonnaplaneeringu koostamisel kaalutakse võimalust rajada olemasolevasse raudteekoridori kergliiklustee. KSH käigus hinnatakse sellest tulenevat mõju elanike sotsiaalsele heaolule, tervisele ja liikuvusele, liiklusohutusele, kliimale, ökosüsteemi teenustele, kaitsealadele, maastikele ning rajamise ja hooldusega kaasnevat majanduslikku mõju kohalikele omavalitsustele.

Hinnatakse kohaliku teedevõrgu mõju sotsiaalsele keskkonnale, sh teenuste kättesaadavusele, tehnovõrkude kasutatavust ja vetevõrgu kasutatavust. Hinnatakse asustusstruktuuri ja selle muutuste ning asumeid ühendava teedevõrgu mõjusid majanduskeskkonnale.

2.3. Maa- ja veealade üldiste kasutustingimuste määramisega seotud keskkonnamõjud

Maakonnaplaneeringus määratakse üldised maa- ja veealade kasutustingimused, lisaks määratakse ka puhkealad ja nende kasutustingimused. KSH käigus hinnatakse alade kasutustingimuste võimalikku mõju väärtuslikele maastikele, väärtuslikele põllumaadele, ökosüsteemide seisundile ning võimalikele ökosüsteemi teenustele ja funktsioonidele,

asustussüsteemi arengule, keskus- ja toimealade kujunemisele ning sotsiaalmajanduslikule keskkonnale. Samuti hinnatakse alade kasutustingimuste mõju kultuuriväärtuste säilimisele, elanikkonna sotsiaalsele heolule ja tervisele. Veealade kasutustingimuste puhul hinnatakse ka veekogude kättesaadavust ja kasutamisevõimalusi ning vastavat mõju maismaa taristule. Hinnatakse alade kasutustingimustega seotavate piirangute mõjusid majanduskeskkonnale.

Maakonnaplaneeringu tasandil ei kavandata tegevusi, mis otseselt mõjutavad jäätmeteket. Seega ei hinnata KSH käigus jäätmetekkega seotud mõjusid. KSH-s hinnatakse olemasolevate ja võimalike kavandatavate jäätmekäitluslahenduste mõju maakasutusele, liikluskoormusele ja ressursitarbele, samuti reoveekogumisalade paiknemise mõju.

Hinnatakse erinevate riskide (sh üleujutus) määra seoses maa- ja veealade kasutustingimustega ning riskide mõju sotsiaalsele ja majanduskeskkonnale.

Maakonnaplaneeringuga määratletakse riigikaitse otstarbega maa-alad ja nende mõjualad. KSH käigus hinnatakse sellest tulenevaid mõjusid ja arvestatakse seejuures eelkõige riigikaitse eesmärkidega.

2.4. Maavarade kasutusest tulenevad mõjud

Maardlate ja maavaravaru kaevandamisest mõjutatud alade kasutustingimuste planeeringus määratlemisest tulenevalt hinnatakse KSH käigus mõjusid maakasutusele, asustusele, maastikele ja kaitsealadele, samuti majanduslikke mõjusid, mis on seotud maavarade kasutatavusega erinevates sektorites.

2.5. Energiakasutusega seotud keskkonnamõjud

KSH käigus hinnatakse planeeringulahendusest tulenevaid võimalikke olulisi mõjusid majanduskeskkonnale. Hinnatakse ka energia, sh taastuvenergiaressursi kättesaadavust, ressursi- ja tarbimiskohtade kokkulangevust, uute energiatootmisüksuste ratsionaalsust ja kestlikkust, väikelahenduste kasutuselevõtu võimalusi, maakasutuse/asustuse ja liikluslahendustega seotud energiakasutuse tõhusust ning energiasäästlike lahenduste rakendatavust.

2.6. Mõju kaitstavatele loodusobjektidele

Planeeringulahenduse koostamisel arvestatakse kaitsealade ja nende kasutustingimustega. Kaitsealade senist staatust muutvate ettepanekute esitamisel hinnatakse nende arvessevõtmise mõjusid.

Planeeringus kavandatavate tegevuste võimalikud kaudsed mõjud kaitstavatele loodusobjektidele (erinevatele kaitstavatele aladele ning kaitstavatele üksikobjektidele) planeeringu realiseerimisel eeldatavalt olulist negatiivset mõju kaasa ei too (maakonnaplaneeringust ei tulene sellise detailsusega otsuseid, mis mõjutaksid otseselt kaitstavaid loodusobjekte), kaitseväärtuste säilitamine on positiivselt seotud planeeringu lähteseisukohtades püstitatud eesmärkidega (elukeskkonna mitmekesisuse tagamine).

Võimalikke keskkonnamõjusid kaitsealadele ning väärtuslikele elupaikadele hinnatakse planeeringu koostamise käigus. Hinnatakse maakonna rohelise võrgustiku piisavust ja sidusust (sh sidusust naabermaakondades jätkuva võrgustikuga) ning planeeringu mõju sellele.

NATURA 2000 võrgustiku aladele maakonnaplaneeringuga olulisi keskkonnamõjusid eeldatavalt ei kaasne. Keskkonnamõjude strateegilise hindamise käigus viiakse läbi Natura eelhindamine ja juhul, kui selle käigus selgub, et võimalik mõju Natura alade terviklikkusele ja kaitse-eesmärkidele ei ole välistatud, viiakse läbi ka Natura asjakohane hindamine.

2.7. Mõju inimese tervisele ja varale

Mõjud inimese tervisele ja varale avalduvad peamiselt detailsemate strateegiliste planeerimisdokumentide ja konkreetsete arenduste kaudu, maakonnaplaneeringust otseselt olulisi mõjusid inimese tervisele ja varale eeldatavalt ei tulene. Võimalike ruumikasutuse ja selle intensiivsuse muutustega või piirkondlike iseärasustega seotud riske (inimese tervist ja vara mõjutada võivaid tegureid, sh müra ja õhusaaste, põhjavee kaitstus ja joogiveega varustamine jmt) hinnatakse KSH käigus ning tuuakse välja riskide ruumiline jaotus. Kiirgusrežiimi muutusi ja sellest tulenevaid mõjusid ette näha ei ole.

2.8. Võimalikud piiriülesed keskkonnamõjud

Maakonnaplaneeringust tulenev võimalik piiriülene keskkonnamõju saab olla seotud juba oma loomu poolest piire ületavate võrgustikega (roheline võrgustik, transpordiühendused nii õhu-, vee kui maismaatranspordi arengus, energeetika). Piireületava keskkonnamõjuga võivad olla ka üksikud suured objektid, mille asukohavalikut saab maakonnaplaneering mingil määral mõjutada. Praeguse teadmise kohaselt maakonnaplaneeringuga seesuguseid objekte või alasid nende paigutamiseks ei kavandata.

Maakonnaplaneeringust ei tulene otseselt ükski otsus piiriülest keskkonnamõju avaldavate objektide kohta. Kõigil neil juhtudel teostatakse või on teostatud eelnevalt strateegiline keskkonnamõju hindamine kas üld- või detailplaneeringu koostamine käigus ja/või on läbi viidud konkreetse objekti KMH, mis vajadusel käsitleb ka piiriülest keskkonnamõju KeHJS mõttes ja sätestatud korras. Sellest tulenevalt ei ole piiriülese mõju hindamist objektidele vajalik teostada maakonnaplaneeringu koostamise käigus. Olulised otsesed kahjulikud

keskkonnamõjud on eeldatavalt välditavad ning planeeringu koostamise käigus otsitakse vajadusel varianti/lahendust, millega piiriülest ebasoovitavat keskkonnamõju ei kaasne.

3. KSH protsessist teavitatavad isikud ja asutused

Isikud ja asutused, keda strateegilise planeerimisdokumendi alusel kavandatav tegevus võib eeldatavalt mõjutada või kellel võib olla põhjendatud huvi antud dokumendi vastu, on esitatud alljärgnevas tabelis.

Isik või asutus
Tartumaa kohalikud omavalitsused (Tartu, Elva ja Kallaste linnad; Alatskivi, Haaslava, Kambja, Konguta, Laeva, Luunja, Meeksi, Mäksa, Nõo, Peipsiääre, Piirissaare, Puhja, Rannu, Rõngu, Tartu, Tähtvere, Vara, Võnnu ja Ülenurme vallad)
Lõuna regiooni maavalitsused (Jõgeva, Põlva, Valga, Viljandi, Võru)
Tartu maakonnaga külgnevad vallad (Ahja, Kolga-Jaani, Kõlleste, Mooste, Pala, Palupera, Puka, Puurmani, Räpina, Saare, Tabivere, Valgjärve, Vastse-Kuuste)
Kaitseministeerium
Keskkonnaministeerium
Kultuuriministeerium
Majandus- ja kommunikatsiooniministeerium
Põllumajandusministeerium
Siseministeerium
Sotsiaalministeerium
Keskkonnaamet
Maa-amet
Muinsuskaitseamet
Terviseamet
Päästeamet
Maanteeamet
Põllumajandusamet
Eesti Keskkonnaühenduste Koda
Tartu Ülikool
Eesti Maaülikool
Tartu Regiooni Energiaagentuur

Tabelis toodud asutuste ja isikute teavitamine KSH protsessi etappidest toimub vastavalt KeHJS nõuetele. Teavitused edastatakse e-kirja teel. Laiemat avalikkust teavitatakse KSH dokumentatsiooni avalikustamisest kuulutusega üleriigilises ajalehes, Tartu Maavalitsuse koduleheküljel ning väljaandes Ametlikud Teadaanded. Avalikkuse kaasamist korraldab Tartu Maavalitsus. Vajadusel täiendatakse huvitatud isikute ringi.

4. Keskkonnamõju strateegilise hindamise ja selle tulemuste avalikustamise ajakava

Kuna planeeringu koostamisel tuleb arvestada KSH tulemusi, viiakse parima tulemuse saavutamiseks planeeringu koostamine ja KSH läbi paralleelselt. Järgnevas tabelis on toodud maakonnaplaneeringu ja KSH läbiviimise eeldatav ajakava.

Maakonnaplaneering	Keskkonnamõju strateegiline hindamine (KSH)	Eeldatav toimumisaeg
Planeeringu algatamine	KSH algatamine	juuli – september 2013
Planeeringu lähteseisukohtade koostamine	KSH programmi koostamine	november 2013 – jaanuar 2014
	KSH programmi avalik väljapanek	jaanuar 2014 – veebruar 2014
Planeeringu lähteseisukohtade avalik tutvustamine	KSH programmi avalik arutelu	veebruar 2014
Planeeringulahenduse koostamine	KSH aruande koostamine	märts 2014– juuli 2015
Planeeringu vastuvõtmine		juuli 2015
Planeeringu avalik väljapanek	KSH aruande avalik väljapanek	august 2015
Planeeringu avalik arutelu	KSH aruande avalik arutelu	september 2015
	KSH aruande esitamine heakskiitmiseks	oktoober 2015
Planeeringu esitamine järelevalve teostamiseks		detsember 2015
Planeeringu kehtestamine		Peale järelevalve teostamist

5. Programmi koostanud eksperdi ja strateegilise planeerimisdokumendi koostaja andmed

Tartu maakonnaplaneeringut koostab Tartu Maavalitsus (Riia 15, 51010 Tartu, kontaktisik Peep Männiksaar, telefon 730 5233, e-kiri peep.manniksaar@tartumaa.ee).

Tartu maakonnaplaneeringu KSH viib läbi Tartu Maavalitsus (Riia 15, 51010 Tartu, kontaktisik Maris Aleksašin, telefon 730 5291, e-kiri maris.aleksasin@tartumaa.ee).

KSH programmi tööühm

Juhtekspert Maris Aleksašin

Ekspert Tõnu Oja

Ekspert Age Poom

6. Huvitatud isikute ja asutuste esitatud seisukohad

Peatükki täiendatakse pärast seisukohtade laekumist.